

III.

Tydsk Gudstjeneste i Odense og Nyborg.

I Ny kirkehist. Saml. III, 134—224 findes meddelt en Afhandling om de tydske Menigheder i Danmark i det 17de Aarhundrede. Her til kunne efterfølgende Aktstykker slutte sig, der vedrøre den tydske Gudstjeneste i Odense og Nyborg i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede. Om Emnet henvises forøvrigt til Biskop Engelstof's omhyggelige Undersøgelser i Nyt hist. Tidsskrift VI, 135 ff.

1.

Friderich den Fierde (osv.). Vor Bevaagenhed tilforn. Viide maa du, at Vi, efter Voris Oberster ved det Fynske National Regiment til Foeds, Os Elskelig Hans Hartman von Erffa, hans herom allerunderdanigst gjorde ansøgning, allernaadigst haver bevilget, at hand, til at betiene sig og

sin familie samt de ved Regimentet befindende Tydske Officerer og Gemeene med Predicken og ellers i andre deris Saligheds sager, maa bruge Johannes Betke, som til Felt Præst ved samme Regiment udi seeniste Campagne skal have været forordnet, saa som Obersten har allerunderdanigst erbudet sig, at hand og de andre Officerer self af deris egne midler hannem vil underholde, og naar bem^{te} Johannes Betke paa en anden sted kand blive befordret, at det da maa staa forbe^{te} voris Oberst frit for enten dend ved voris Garde til Foeds standene Feldt-Præst eller en anden tydsk Præst der til at antage og bruge; til hvilcken ende Vi allernaadigst haver forundt meerbe^{te} voris Oberst at maa nyde en af Kirkerne i vor Kiøbsted Ottense, naar deri icke bliver predicket, til at forrette Gudstjeniste udi for Garnisonen sammesteds; dog at Præsterne og andre betiente ved Kirkerne derover i deris rettighed intet afgaar. Derefter du dig allernaadigst haver at rette, og ellers den anordning strax at giøre, at ofte bem^{te} voris Oberste og hans Præst derudi ingen hinder eller fortræd af Ministerio eller Kirkens betienter i Ottense tilføyes. Befalendis dig Gud. Skrevet paa vort Slot Jægersborg den 16. Octob., Anno 1700. Under vor Kongelig Haand og Signet.

Friderich R.

D. Wibe.

Udskrift: Os Elskelig Velædle og Velærværdige Doct: Thomas Kingo, Biscop over Fyens Stift,

Paategnet: Allerunderdanigst læst for Sognepræsterne udi Odense Ministerio d. 26 Oct. 1700.

Orig. i Fyns Bispearkiv, S. Hans Kirkes Breve.

2.

Friderich den Fierde (osv.). Vor Bevaagenhed tilforn. Eftersom Voris Brigadier, Os Elskelig Hans Christoph von Schenfeldt, for Os allerunderdanigst haver ladet andrage, hvorledis Geistligheden i Vor Kiøbsted Othense icke skal ville tillade Feldt-Præsten ved hans Regiment, Johannes

Betke sit Embede, som det sig bør, at forsee, men hannem i visse maader hindre og restringere; da have Vi allernaadigst bevilget, at bem^{te} Feldt-Præst Johannes Betke maa nyde dend samme rettighed i sit Embedes forretninger, som andre Voris Regiments og Garnisons Præster nyder og haver. Derefter du dig allernaadigst haver at rette, og de vedkommende Geistlige sligt til efterretning strax at tilkiendegive. Befalendis dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Jægersborg den 19 Julij Anno 1701.

Under vor Kongelig Haand og Signet.

Friderich R.

D. Wibe.

Udskrift: Os Elskel. Velædle oc Velærdige Doct. Thomas Kingo, Biscop over Fyens Stift.

Orig. i Fyns Bispearkiv, S. Hans Kirkes Breve.

3.

Friederich den Fierde (osv.). Vor Bevaagenhed tilforn. Vi give dog herved allernaadigst tilkiende, at Vi allernaadigst haver bevilget, at Capellänen j Vor Stabelstad Nyborg maa hver fiortende dag for Garnisonen sammesteds gjøre en tydsk Predicken derudj Stadens Kirke. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette og dend anordning at gjøre, at Kirken paa en dag j hver anden Uge, naar ingen Prediken eller anden Guds tjeneste der j forrettis, vorder forbemelte Capellan for saavit overladt. Befalendis dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Kiøbenhafn den 26 Decemb. Anno 1702.

Under vor Kongelig Haand og Signet.

Friderich R.

D. Wibe.

Udskrift: Os Elskelig Velædle og Velærværdige Doct. Thomas Kingo, Biscop over Fyens Stift.

Orig. i Fyns Bispearkiv, Vinding Hrd. 30.

4.

Frederich den fjerde osv. Wor Bevaagenhed tilforn. Vj give dig hermed tilkiende, at vj, efter os elskel. Joachim Pritzbuers til Nossentien, voris Stifftbefalingsmand i vort Land Fyen og Amtmand over Ottense, Dalum, St. Knuds og Rugaards Amter, samt din, paa deris Vegne af dend Tydske Nation, som sig i vor Kiøbsted Ottense kunde befinde och endnu det danske Sprog ei fuldkommen megtig være, herom allerunderdanigst gjorde Ansøgning, allernaadigst haver bevilget, at de och deris Familie i saadan Henseende med en ugentlig Prædicken, og ellers i andre deris Saligheds Sager udi det tydske Sprog af Sognepræsten til St. Hans Kirke, Hr. Iver Lagesen, och det i samme Kirke, maa betienis, dog at det icke sker paa dend tid, nogen dansk Prædicken efter sædvane holdes i Byen, saa og at Præsterne og andre Betiente ved Kirkerne aldeelis indtet derved udi deris Rettighed, være sig Offer eller andet, i hvad navn det kunde have, som dennom tilkommer, afgaaer; desligeste at alting efter voris Kirke ordonnance og Ritualet skeer. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette, og ellers den anordning at giøre, at forbemelte af dend Tydske nation udi dette forskrevne ingen hinder eller fortræd af Ministerio eller Kirkens Betienter i bemelte Ottense tilføyes. Befalendes dig Gud. Skrevet paa vort Slot Kiøbenhafn dend 23 Decembr. Ao. 1707. Under vort kongelig Haand og Signet.

Friderich R.

D. Wibe.

Udskrift: Os elskelig velædle og velærverdig Doct. Christian Rudolph Müller, Biscop over Fyens Stift.

Orig. i Fyns Bispearkiv, S. Hans Kirkes Breve.

5

Vii Frederich dend fjerde etc. giøre alle vitterligt, at vi, efter Hr. Hans Wøldike, Sognepræst til St. Hans Kirke i vor Kiøbsted Ottense, hans herom allerunderdahnigst giorte

Ansøgning og Begiæring, og paa det bemeldte Kirche kand nyde nogen Hielp til dens Indkomsters Forbedring, allernaadigst have fundet for got at bevilge og anordne, saa og hermed bevilge og anordne, at meerbemelte S. Hans Kirke skal herefter tillige som en Guarnisons Kirke for dend der i Ottense indquarterede Milice agtes og bruges, og Sogne-Præsten, fornevnte Hr. Hans Wøldike, at betiæne samme indquarterede Milice med Prædikken, Communion, Copulation, Børnedaab og anden Guds Tjænestes forretning ej alleene i det danske, men endog paa dend sædvanlige tid i det tydske Sprog, saa længe de staa i virkelig Tjæniste ved de i bemeldte Odense Bye liggende Regimenter. Forbydendes alle og enhver herimod, eftersom forskrevet staar, at hindre eller udi nogen Maade forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Givet paa vort Slot Friderichsborg den 19 Junii Anno 1722.

Under vor kongelig Haand og Signet.

Friderich R.

F. Rostgaard.

Kopi i Fyns Bispearkiv, S. Hans Kirkes Breve.
